

KRONIKA

X Konferencja z cyklu: Przekształcenia regionalnych struktur funkcjonalno-przestrzennych oraz Jubileusz 70-lecia urodzin i 45-lecia pracy naukowej prof. dra hab. Jana Łobody

W dniach 20–21 października 2010 r. odbyła się kolejna, X konferencja z cyklu Przekształcenia regionalnych struktur funkcjonalno-przestrzennych. W tym roku obrady odbywały się pod hasłem „Przestrzeń społeczno-ekonomiczna w okresie innowacji, integracji i globalizacji”. W konferencji wzięło udział 107 osób, w tym 7 gości z Republiki Czeskiej. Organizatorami był Zakład Analiz Regionalnych i Lokalnych Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego.

Tegoroczna konferencja była dedykowana prof. dr hab. Janowi Łobodzie, w 70-lecie urodzin i 45-lecie pracy naukowej. Uroczysta sesja poświęcona Jubilatowi odbyła się w Oratorium Marianum Uniwersytetu Wrocławskiego w dniu 20 października. Sesja ta zgromadziła ponad 200 osób, przedstawiciele wszystkich ośrodków geograficznych w Polsce, współpracowników Profesora z Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego, liczne grono studentów, rodzinę oraz przyjaciół. Uroczystość uświetnili swoją obecnością Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu Wrocławskiego prof. dr hab. Marek Bojarski oraz Prorektor ds. Badań Naukowych i Współpracy z Zagranicą prof. dr hab. Adam Jezierski. W trakcie sesji jubileuszowej Profesor Jan Łoboda został uhonorowany Medalem Uniwersytetu Jana Ewangelisty Purkiniego w Ustie nad Łabą, Okolicznościowym Medalem Uniwersytetu w Ołomuńcu oraz Medalem Wydziału Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego. Uzyskał również tytuł Członka Honorowego Czeskiego Towarzystwa Geograficznego.

Profesor Jan Łoboda urodził się 26 października 1940 r. w Lublinie. Następnie mieszkał w Wohyniu (1940–1954), a od 1955 roku swoje życie związał z Wrocławiem. W tym mieście ukończył szkołę średnią i podjął studia geograficzne na Wydziale Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Wrocławskiego. Uniwersytet Wrocławski stał się następnie miejscem pracy Profesora, i jest nim aż do chwili obecnej. W Instytucie Geograficznym Uniwersytetu Wrocławskiego pracował kolejno na stanowiskach asystenta stażysty (1965/1966), asystenta (1966/1967), starszego asystenta (1967–1971), adiunkta (1972–1982), docenta (1983–1992), profesora nadzwyczajnego, tytularnego (1992–1997) i profesora zwyczajnego od 1997 roku.

Naukowe osiągnięcia Profesora zyskały uznanie w środowisku akademickim w kraju i za granicą. Bibliografia prac Profesora obejmuje 134 pozycje, w tym 35 w językach obcych: angielskim, niemieckim, francuskim, rosyjskim, czeskim i japońskim. Prace te były opublikowane w wydawnictwach polskich i zagranicznych, w tym także w czasopiśmie znajdujących się na liście filadelfijskiej. Są to prace zwarte – 6 książek, w tym jedna opublikowana w Niemczech i jedna współautorska w USA, 3 monografie, 98 artykułów problemowych i prac oryginalnych, 14 notatek naukowych, 6 prac redakcyjnych, 4 recenzje, 22 inne opracowania i 19 prac nieprzeznaczonych do druku.

W zainteresowaniach naukowych Profesora Jana Łobody można wyróżnić kilka nurtów, wiążących się głównie

z zagospodarowaniem przestrzeni oraz strukturami i procesami przestrzennymi. Pierwszy z nich dotyczy zagospodarowania transportowego regionu. Od początku, tj. od zatrudnienia w 1965 r. na etacie stażysty w Instytucie Geograficznym Uniwersytetu Wrocławskiego, badania naukowe Profesora skupiały się na problemach organizacji i użytkowania przestrzeni. Początkowo koncentrowały się one wokół infrastruktury technicznej, w tym kształtowania hierarchicznych układów komunikacyjnych. Efektem studiów w tym zakresie była praca magisterska pt: „Hierarchizacja węzłów komunikacyjnych Dolnego Śląska”.

Drugą grupę problemową stanowiły zagadnienia geografii turystyki. Początkowo obejmowały one studia nad warunkami przyrodniczymi i społeczno-gospodarczymi zagospodarowania turystycznego z punktu widzenia ich użytkowania. Wyznaczone zostały uwarunkowania niezbędne dla turystycznego zagospodarowania Sudetów oraz została sporządzona typologia obiektów turystyczno-wypoczynkowych.

Kolejny nurt badań wiązał się z zagadnieniami o charakterze interdyscyplinarnym, które znalazły się w kręgu zainteresowań Jubilata już w latach sześćdziesiątych. Dotyczyły one początkowo sieci łączności, jako coraz istotniejszego elementu sieci komunikacyjnej. Przy użyciu technik wywodzących się z teorii grafów wyznaczone zostały przez Profesora główne etapy jej rozwoju w Polsce, z jednoczesnym wykazaniem ekspansji przestrzennej sieci odbiorczej. Doświadczenia i uogólnienia w wymienionym względzie zostały przedstawione w pracy doktorskiej pt.: „Przestrzenno-społeczne problemy rozwoju telewizji w Polsce” (1971) i po rozwinięciu wydane drukiem w postaci pierwszej tego typu monografii w kraju „Rozwój telewizji w Polsce” (1973).

Nieco inny charakter, bardziej aplikacyjny, posiadały studia prowadzone w la-

tach 70., które dotyczyły rozmieszczenia i mobilności kadr z wyższym wykształceniem na Dolnym Śląsku. Ich rezultatem było wykazanie dysproporcji w rozmieszczeniu przestrzennym kadr wykwalifikowanych, w tym często nadmiernej ich koncentracji w miastach, niektórych działach gospodarki i zakładach. Wyznaczono w tych studiach podstawowe determinanty społeczno-ekonomiczne, środowiskowe i przestrzenne, które oddziałują na regionalną mobilność kadr z wyższym wykształceniem (1991–1994).

Dalsze badania posiadały charakter pionierski i były wyraźnie związane z procesami dyfuzji różnorodnych zjawisk w przestrzeni geograficznej (1973–1988). Jeszcze w nawiązaniu do rozwoju telewizji oraz na podstawie empirycznych badań w skalach lokalnych i regionalnych wykazane zostało istnienie cyklu dyfuzji w postaci czterech faz sukcesji przestrzennej. Z tym wiąże się rozwijany dotąd w badaniach Profesora problem konstruowania modeli dyfuzji przestrzennej innowacji (1975–1996). Modele te rozwijane były na bazie uwarunkowań przestrzennych – określono w nich funkcje czasu i odległości, wskazując przy tym na istnienie tzw. efektu sąsiedztwa i hierarchii. Uściślony przy tym został także sam termin „innowacja” w kontekście przestrzennym i w różnych sferach życia. Studia z tego zakresu objęły również poszukiwanie współzależności procesów dyfuzji innowacji z procesami uprzemysłowienia i urbanizacji (1976–1992). Studia nad przestrzenną dyfuzją innowacji w ujęciu całościowym, stanowiły przedmiot rozprawy habilitacyjnej „Rozwój koncepcji i modeli przestrzennej dyfuzji innowacji” (1983).

Istotną grupę problemów obejmują studia nad rozwojem regionalnym, ze szczególnym uwzględnieniem mobilności ludności (1991–1996), funkcji miast i przekształceń regionalnego systemu osadniczego (1992–1993), rozmieszczenia ludności polskiej w świecie w świetle

zmian demograficznych i migracji zewnętrznych (1984–1986), przemian ludnościowo-osadniczych (1992–1996), głównie na Dolnym Śląsku, w kraju i poza jego granicami. Badania w tym względzie umożliwiły określenie determinant i uwarunkowań wymienionych zjawisk i procesów oraz wskazanie cech predykcyjnych, wskazujących na możliwość ich dalszego, przestrzennego rozwoju, a szczególnie w odniesieniu do kształtowania układów osadniczych w różnych skalach przestrzennych i przemian struktury społeczno-zawodowej ludności pod wpływem zmian systemowych. Ostatnio znalazło to wyraz w postaci monografii Dolnego Śląska (2009).

Oddzielną grupą zagadnień, którymi od kilkunastu lat interesuje się Profesor są procesy transformacji społeczno-gospodarczej i ich skutki przestrzenne, głównie w Polsce i krajach Europy Środkowej i Wschodniej. Początkowo badania te dotyczyły barier rozwoju i konieczności restrukturyzacji starych obszarów przemysłowych – na przykładzie Wałbrzycha (1992), a następnie zostały rozszerzone na Sudety (1993), Dolny Śląsk (1994) i Europę Środkowo-Wschodnią (od 1992 r.).

Profesor Jan Łoboda prowadził badania oraz poszerzał swój warsztat badawczy podczas licznych pobytów zagranicznych. W latach 1972–1973 odbył roczny staż naukowy w dziedzinie geografii ekonomicznej i geografii Stanów Zjednoczonych w Northwestern University w USA, w latach 1979–1980 przebywał na stypendium Alexandra von Humboldta w Bremen Universitat w Republice Federalnej Niemiec, a w 1991 roku wyjechał na stypendium DAAD na Ludwig-Maximilian Universitat Monachium, gdzie prowadził badania dotyczące Europy Środkowej i Wschodniej. Badania w ramach stypendium rządowego Francji zaowocowały w 1996 roku wyjazdem do Strassburga na Louis Pasteur Université, którego celem były

badania nad procesami przekształceń w Europie Środkowo-Wschodniej.

Profesor był również organizatorem lub współorganizatorem wielu konferencji i seminariów międzynarodowych jak i krajowych. Zainicjował i współorganizował cykl konferencji „Przekształcenia regionalnych struktur funkcjonalno-przestrzennych”.

Bogata jest również działalność dydaktyczna Profesora. W pracę dydaktyczną zaangażowany jest od 45 lat. Na podkreślenie zasługuje aktywność Profesora Jana Łobody w zakresie kształcenia kadry naukowej, w tym waga, jaką przykładła do przygotowania młodszych pracowników naukowych do pracy naukowej i zajęć dydaktycznych. Pod jego kierunkiem powstało ponad 140 prac magisterskich, ukończono 7 rozpraw doktorskich, Profesor opiekował się przygotowaniem 5 rozpraw habilitacyjnych, a obecnie opiekuje się kolejnymi 5 pracami doktorskimi.

Prof. dr hab. Jan Łoboda bardzo aktywnie uczestniczy przez cały okres swojej pracy zawodowej w organizacji dydaktyki. Przez 21 lat, w okresie od 1987 do 2008 r., był dyrektorem Instytutu Geograficznego a później po zmianie nazwy – Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego. Aktualnie kieruje Zakładem Analiz Regionalnych i Lokalnych – wcześniejszym Zakładem Geografii Społecznej i Ekonomicznej.

Prace naukowe Profesora Jana Łobody odegrały istotną rolę w rozwoju geografii społeczno-ekonomicznej i studiów regionalnych. Wiele z nich, o charakterze nowatorskim, inspirowało rozwój określonych nurtów badawczych w polskiej geografii. Przykładem są prace poświęcone dyfuzji różnorodnych zjawisk w przestrzeni geograficznej, przestrzenno-społecznej problematyce rozwoju telewizji w Polsce, rozmieszczeniu i mobilności kadr z wyższym wykształceniem w regionie, procesom transformacji w Europie Środkowej i Wschodniej, in-

ternacjonalizacji gospodarki i społeczeństwa. Inspirowały one rozwój zespołowych badań interdyscyplinarnych prowadzonych na obszarze Sudetów, Dolnego Śląska, Polski i Europy Środkowo-Wschodniej.

Po zakończeniu części jubileuszowej, poświęconej Profesorowi Janowi Łobodzi, rozpoczęły się wystąpienia zaproszonych gości. W części plenarnej zostały wygłoszone trzy referaty. Prof. Bolesław Domański (Uniwersytet Jagielloński) omówił zagadnienie wpływu kapitału zagranicznego na rozwój regionalny w Polsce z perspektywy 20 lat doświadczeń. Równie ważną kwestią, stanowiącą aktualnie temat rozważań naukowych dla geografów, socjologów i ekonomistów – funkcjonowanie gospodarki kreatywnej, przedstawił prof. Tadeusz Strykiewicz (Uniwersytet A. Mickiewicza w Poznaniu). Prelegent oprócz dylematów rozwoju działalności kreatywnych przedstawił wybrane wnioski z europejskiego projektu ACRE, w który zespół poznański pod kierownictwem prof. T. Strykiewicza jest zaangażowany. Jako trzeci wystąpił prof. Jerzy Bański (IGiPZ PAN Warszawa), który omówił kwestię obszaru podmiejskiego w świetle kontinuum miejsko-wiejskiego w ujęciu teoretycznym.

Po przerwie obiadowej obrady kontynuowano w trzech sesjach problemowych. W sekcji A podjęto temat wpływu innowacyjności na rozwój społeczno-gospodarczy jednostek terytorialnych. Obrady rozpoczęła dr hab. Lidia Mierzejewska (Uniwersytet A. Mickiewicza w Poznaniu) referatem na temat technologicznych uwarunkowań rozwoju zrównoważonego ze szczególnym uwzględnieniem sektora ICT. Mało rozpoznane, a jednocześnie bardzo interesujące zagadnienie eksploratorów jako nowoczesnej, innowacyjnej przestrzeni miejskiej, służącej kreowaniu wiedzy, przedstawił dr hab. Andrzej Miszczuk (Uniwersytet M. Curie-Skłodowskiej w Lublinie). Problematykę nowych zjawisk w geogra-

fii ekonomicznej kontynuowały prof. Beata Meyer i mgr Jolanta Rab-Przybyłowicz (Uniwersytet Szczeciński), omawiając koncepcję klastrów i ich funkcjonowanie na przykładzie turystyki medycznej. Kolejne referaty w sekcji A poświęcone były wpływowi kryzysu finansowego i gospodarczego na kształtowanie przestrzeni społeczno-ekonomicznej. Podstawowe fakty związane z falami kryzysu światowego począwszy od okresu drugiej wojny światowej do współczesności naświetlił prof. Roman Szul (Uniwersytet Warszawski). Następne wystąpienia były już bardziej szczegółowe i dotyczyły wpływu kryzysu na specjalne strefy ekonomiczne w Polsce (prof. Jerzy Kitowski – Uniwersytet Rzeszowski), na zróżnicowanie regionalnych rynków pracy w państwach UE (prof. Paweł Churski – Uniwersytet A. Mickiewicza w Poznaniu) oraz na rynek pracy w Republice Czeskiej (prof. Václav Toušek, doc. Václav Novak – Uniwersytet w Usti nad Łabą).

Tematem rozważań w sekcji B był rozwój regionalny. Pierwsza część referatów poświęcona była zagadnieniom gospodarczym w ujęciu regionalnym w skali całego kraju, drugą zaś – stanowiły studia przypadków. Aktualną strukturę przestrzenną przemysłu w regionach Polski przedstawił dr Tomasz Rachwał (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie). Wielokrotnie opracowany, ale nadal aktualny temat funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych, a w szczególności problem ich silnego rozproszenia omówili dr Katarzyna Kulczyńska i dr Roman Matykowski (Uniwersytet A. Mickiewicza w Poznaniu). Kwestię wpływu działalności badawczo-rozwojowej na gospodarkę opartą na wiedzy rozwinęła dr Edyta Szafranek (Uniwersytet Opolski). Rozważania odnoszące się do całego kraju zakończył dr Henryk Maćkowiak (Uniwersytet A. Mickiewicza w Poznaniu) z referatem dotyczącym zmian w strukturze geogra-

ficznej handlu zagranicznego polskich regionów. Przeobrażenia w rozwoju poszczególnych regionów, jak również realizację polityki regionalnej w praktyce omówili prof. Janusz Słodczyk (Uniwersytet Opolski), prof. Tadeusz Palmowski (Uniwersytet Gdański) oraz dr Janina Wrońska-Kiczor i dr Iwona Kiniorska (Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy w Kielcach). Zaprezentowane przykłady dotyczyły województwa opolskiego, regionów bałtyckich i województwa świętokrzyskiego. Całość rozważań zakończył mgr Wojciech Maleszka (Uniwersytet Wrocławski), przedstawiając zróżnicowanie przestrzenne alokacji funduszy europejskich w Polsce po akcesji do państw Unii Europejskiej.

W sekcji C uczestnicy dyskutowali nad zagadnieniami związanymi z problematyką społeczną. Kapitał ludzki, jego cechy i znaczenie w procesie zwiększania innowacyjności omówili dr Monika Borowiec i dr Sławomir Dorocki (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie). Prelegenci przedstawili ten temat z perspektywy regionów francuskich, zaś dr Iwona Jażewicz – z pozycji województwa pomorskiego. Dużo miejsca poświęcono migracjom. Dr Miloslav Nařek (Uniwersytet w Usti nad Łabą) scharakteryzował migracje wewnętrzne do największych miast w Republice Czeskiej, zaś dr Piotr Raźniak (Krakowska Akademia im. A. Frycza-Modrzewskiego w Krakowie) – do największych miast w Polsce. Całościowe ujęcie problemu migracji zewnętrznych oraz kwestię cudzoziemców w miastach Hiszpanii przedstawił dr Krzysztof Wójtowicz (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie). Następnym tematem były zmiany na rynku pracy w województwie dolnośląskim. Temu problemowi poświęcone były dwa wystąpienia prof. Zofii Hasińskiej (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu) oraz mgra Dominika Sikorskiego i Iwony Boguszyńskiej (Uniwersytet Wrocławski). Z kolei dr Andrzej

Raczyk (Uniwersytet Wrocławski) skupił się na zróżnicowaniu efektywności kształcenia na poziomie podstawowym we Wrocławiu. Część społeczną zakończyła dr Urszula Markowska-Przybyła (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu) przedstawiając problematykę pomiaru kapitału społecznego w polskich warunkach.

Drugiego dnia konferencji obrady kontynuowano ponownie w trzech sesjach problemowych. W sekcji A debatowano nad problematyką miejską. Na początek dr Magdalena Wdowicka (Uniwersytet A. Mickiewicza w Poznaniu) omówiła atrakcyjność inwestycyjną miast w Polsce. Następne referaty – dr Barbary Koneckiej-Szydłowskiej (Uniwersytet A. Mickiewicza w Poznaniu) oraz dra Krzysztofa Wiedermanna i dr Anny Winiarczyk-Raźniak (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie) – poświęcone były małym miastom, w drugim przypadku skupiono uwagę na miastach obszarów przygranicznych. Ideę miejskości w ujęciu teoretycznym rozważał dr Robert Szmytkie (Uniwersytet Wrocławski). W dalszej części omówiono przeobrażenia społeczno-ekonomiczne i funkcjonalno-przestrzenne wybranych miast w Polsce. Przykład Łodzi przedstawili prof. Marek Sobczyński wraz z mgr Justyną Wojtkiewicz oraz dr Anita Kulawiak (wszyscy reprezentowali Uniwersytet Łódzki). Z kolei proces transformacji konurbacji górnośląskiej w metropolię Silesia był tematem wystąpień prof. Alicja Szajnowskiej-Wysockiej oraz dra Jacka Petryszyna (oboje z Uniwersytetu Śląskiego). Na koniec mgr Paulina Dudzik (Uniwersytet Wrocławski) zaprezentowała przekształcenia krajobrazu kulturowego Kotliny Kłodzkiej.

W sekcji B obrady przedstawiono przykłady rozwoju regionalnego i lokalnego z zagranicy. Sesję problemową rozpoczęli goście z Republiki Czeskiej. Prof. Václav Toušek z zespołem (Uniwersytet Palackiego w Olomuńcu) zapre-

zentował zachodzące aktualnie procesy w kształtowaniu układu sieciowego w handlu detalicznym w Republice Czeskiej. Temat ten kontynuował mgr Peter Hlaváček (Uniwersytet w Usti nad Łabą) prezentując strukturę i znaczenie napływu kapitału zagranicznego u naszych południowych sąsiadów. Prof. Tadeusz Siwek (Uniwersytet w Ostrawie) wraz z zespołem nakreślił specyficzną sytuację przygranicznych miast podzielonych, skupiając swoją uwagę na zespole miej-

skim Cieszyn-Český Těšín. Prof. Jerzy Makowski wraz z mgr Joanną Miętkiewską-Bryndą (Uniwersytet Warszawski) omówili rolę dziedzictwa kulturowego w rozwoju turystyki miejskiej na bardziej egzotycznym przykładzie – miasta Cuenca w Ekwadorze. Do problemów europejskich powrócono w kolejnym wystąpieniu dra Jerzego Ładysza (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu) na temat spójności terytorialnej jako nowego wyzwania polityki spójności UE. Po krót-

Ryc. 1. Prof. dr hab. Marek Bojarski, Rektor Uniwersytetu Wrocławskiego składa podziękowanie za wieloletnią pracę prof.dr hab. Janowi Łobodzie podczas specjalnej sesji jubileuszowej w Oratorium Marianum.

kiej przerwie część dotyczącą rozwoju lokalnego rozpoczął dr Jacek Potocki (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu), który przedstawił zmiany funkcji granicy polsko-czeskiej i jej wpływ na przemianę przestrzeni turystycznej Sudetów. Polityką zdrowotną na szczeblu lokalnym zajął się dr Tomasz Michalski (Uniwersytet Gdański), zaś e-usługami publicznymi w gminach województwa wielkopolskiego mgr Robert Perdał (Uniwersytet A. Mickiewicza w Poznaniu). Interesujący temat powiązań pracowników wyższych uczelni w świetle teorii kontaktów omówił dr Mirosław Mularczyk (Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy w Kielcach). Całość obrad zakończył mgr Jacek May (Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego) prezentując kształtowanie powiązań funkcjonalno-przestrzennych miast województwa łódzkiego.

Ostatnia sesja problemowa była poświęcona przekształceniom obszarów wiejskich. W sekcji tej obrady rozpoczął prof. Roman Rudnicki (Uniwersytet A. Mickiewicza w Poznaniu) referatem na temat socjalnych i modernizacyjnych oddziaływań funduszy Unii Europejskiej na gospodarstwa rolne w Polsce. Kwestię funduszy europejskich kontynuowała mgr Anna Dubownik (Uniwersytet A. Mickiewicza w Poznaniu) uwypuklając ich wpływ na poprawę konkurencyjności sektora rolnego w województwie wielkopolskim. Dr Aleksandra Jezierska-Thóle (Uniwersytet M. Kopernika w Toruniu) scharakteryzowała przekształcenia społeczno-gospodarcze obszarów wiejskich Niemiec Wschodnich w porównaniu z sytuacją w naszym kraju. Po przerwie kontynuowano tematy związane z rolnictwem na obszarze wybranych regionów: dolnośląskiego – mgr Marta Głaz (Uniwersytet Wrocławski), kujaw-

Ryc. 2. Pracownicy Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego składają życzenia dostojnemu Jubilatowi

sko-pomorskiego – dr Mirosław Biczkowski (Uniwersytet M. Kopernika Toruniu) i warmińsko-mazurskiego dr Marta Gwiaździńska-Goraj (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie). Problem porzucenia we wsiach Sudetów Wschodnich przedstawił dr Jerzy Oleszek (Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu). Sesję zakończyły dwa referaty dotyczące agroturystyki – prof. dr hab. Wioletty Kamińskiej (Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy w Kielcach)

i mgra Andrzeja Kwiatkowskiego (Uniwersytet Wrocławski).

Wystąpienia uczestników po uzyskaniu pozytywnej opinii recenzenta zostaną opublikowane w tomie z serii: Rozprawy Naukowe Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu.

*Stanisław Grykień,
Beata Namysłak
(Wrocław)*